

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบรมราชาบาทพระราชนานแก่ที่ประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา สังคมก็เช่นเดียวกัน” ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของโลก พระพุทธศาสนานั้น ถ้าหมายถึงคำสั่งสอนที่เที่ยงตรงตามพระพุทธโฆษาจารย์ แล้ว ย่อมมีความแน่นอนมั่นคงอยู่ในตัว เช่น ความดีก็เป็นความดี ความชั่วก็เป็นความชั่วและทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว อย่างปราศจากข้อสงสัย เหตุนี้ พระธรรมจึงชื่อว่าอกาลิโก คือ ถูกต้องเที่ยงแท้และไม่ประกอบด้วยกาล เหมาะที่จะน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติเสมอไม่ว่ากาลไหนๆ ข้อสำคัญชาวพุทธจะต้องชวนขวนขวายศึกษาพุทธธรรมให้ทราบชัด แล้วน้อมนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังด้วยการพยายามลดละความโลภ ความโกรธ ความหลง อันเป็นต้นเหตุแห่งการกระทำชั่วกระทำผิด และกล้าที่จะบากบั่นกระทำสิ่งที่เป็นการดี โดยไม่ต้องกลัวว่าจะเป็นสิ่งที่พื้นสมัยหรือน่ากระดากอาย ถ้าชาวพุทธทำได้ดังนี้ ก็จะเป็นเหตุเกื้อกูลอย่างสำคัญ ที่จะช่วยจรรโลงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ให้มั่นคงในทุกสถานะและในกาลทุกเมื่อ”

การพัฒนาคนเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทุกเรื่อง เนื่องจากคนเป็นผู้เปิดประตูไปสู่การกระทำของทุกสิ่งทุกอย่างให้ประสบความสำเร็จได้ ถ้ามองความสำเร็จหรือการประเทศให้ก้าวไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศในซีกโลกตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น หรือประเทศในแถบเอเชียอย่าง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี หรือสิงคโปร์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเทศเหล่านี้ ล้วนแต่มีประชากรที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของระเบียบวินัย รับผิดชอบและมีจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ซึ่งมีเนื้อหาพอจะสรุปเกี่ยวกับด้านการศึกษาโดยเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่เรียนรู้มีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่พึงามรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นควบคู่กับการพัฒนา

* กระทรวงการต่างประเทศ ตัวอย่างบางตอนของพระราชดำรัสและพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชนานในวโรกาสต่าง ครั้งที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๘, [ข้อมูลออนไลน์จาก]แหล่งที่มา, www.dhammajak.net/forums/viewtopic.php?f=๒๕ [๕พ.ย. ๒๕๕๕].

โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาค้นสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะ ในหมวดสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง สังคมไทยควรได้รับก ๓๑ ศึกษากภาพทุกช่วงวัย พบว่ายังมีปัญหาด้านสติปัญญา คุณภาพการศึกษา และมีพฤติกรรมเสี่ยง สุขภาพ ซึ่งผลจากการพัฒนาตามช่วงวัย พบว่ากลุ่มวัยเด็กระดับเซาว์ปัญญามีค่าเฉลี่ยลดลงจาก ๕๑ เป็น ๘๘ ในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๕๒ ในเด็กวัยเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ และก สร้างสรรค์ก่อนข้างต่ำผลเช่นนี้ จึงทำให้ในหมวดแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ ๑๑ จึงระบุว่า การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงต้องมี เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งการศึกษา การเสริมสร้าง ชิดความสามารถในการประกอบ สัมมาชีพ และ การดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย^๒

ในสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการ เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์นี้ วชิร ภูมิมา กล่าวว่า การศึกษาของไทยแต่เดิมนั้น ได้เน้น แนวคิดเรื่องความรู้คู่คุณธรรมมาเป็นเวลาชยาวนาน แต่จากสถานการณ์ที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้อง ประสบกับปัญหาที่ค่อนข้างวิกฤติอยู่ในขณะนี้ ทุกภาคส่วนในสังคมต่างก็มีความเห็นตรงกันว่า สืบเนื่องมาจากปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมถึง วิธีประชาธิปไตยที่ก่อให้เกิดความ แดกแยกและนำไปสู่การขาดความสามัคคี ปรชญาการศึกษาในอดีตมักมุ่งเน้นที่จะสร้างคนให้เป็น คนเก่ง นับตั้งแต่การเน้นให้เด็กไทยมีความรู้คู่คุณธรรม มาจนถึงเก่ง ดี มีสุข ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ก็ได้ มองข้ามจุดบอดที่ว่า ถ้าคนเก่งหรือฉลาดแต่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ก็อาจจะเป็นการเปิดโอกาสให้ คนเก่งคนฉลาดเหล่านั้นได้สร้างภาพลักษณ์ภายนอกให้ตนเองดูดีในสังคมมีความสง่างามน่ายกย่อง เชื่อถือ แต่กลับแอบแฝงด้วยการดักดวงผลประ โยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องได้อย่างเต็มที่แ แบนเนียน ซึ่งถือเป็นตัวอันตรายต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง^๓

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙, ๘๓๗, แหล่งที่มา, www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p๑๑/plan๑๑.pdf . (๑๗ พ.ย ๒๕๕๕).

^๓ วชิร ภูมิมา, คุณธรรมนำความรู้ ขับเคลื่อนการศึกษาแก้วิกฤติชาติ, [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <http://learners.in.th/blog/wpumma/๓๐/๑๕๐๕๕> (๑๗ พ.ย ๒๕๕๕).

เพ็ชร ฐปะวิเชตร์ ได้กล่าวถึงการสร้างคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาต่างๆ ว่าจะประสบความสำเร็จในการสร้างคนให้มีความรู้คู่คุณธรรมจะต้องอาศัยความจริงจังในการประพฤติปฏิบัติ การร่วมมือร่วมใจกันทุกฝ่ายในสถานศึกษา สถาบันครอบครัว สื่อ องค์กร งาม ๆ และสังคมโดยรวม^๔

ในขณะที่ วิจิตร ศรีสอ้าน กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในขั้นวิกฤต โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ายังค้อยอยู่ ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องหลักในการให้การศึกษาแก่เยาวชน เพราะหากไม่เร่งทำอะไรให้ดีขึ้นอาจถึงขั้นทำให้สังคมล่มสลาย นโยบายการจัดการศึกษานี้ กำหนดไว้ชัดเจนว่าคุณธรรมนำความรู้ แทนความรู้คู่คุณธรรม พร้อมเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี โดยกระบวนการเรียนรู้โดยใช้คุณธรรมเป็นฐานจะต้องเชื่อมโยงกับ ๓ สถาบัน คือครอบครัว สถานศึกษา และศาสนาหรือ บวร คือบ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งให้ปรับแนวคิดในการจัดการศึกษาจากเดิมที่ชูเรื่องความรู้คู่คุณธรรมมาเป็นคุณธรรมนำความรู้ และความสมานฉันท์ ความสามัคคีปรองดอง เพื่อให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในสร้างสมานฉันท์ ปลุกฝังการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีไม่ใช้ความรุนแรง เพราะว่าวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากปัญหาเรื่องการขาดคุณธรรม^๕

จากสภาพของปัญหาที่กล่าวมาเกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งไม่มีใครปฏิเสธว่าคุณธรรม จริยธรรม คือสิ่งที่ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวของคน ๆ คนเป็นวัคซีนที่จะเพิ่มความเข้มแข็งให้กับคน พร้อมทั้งจะสร้างคนให้มีคุณภาพโดยการสอนคุณธรรมและ จริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกละเลยมานาน โรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนนำเจอนใจด้านคุณธรรม จริยธรรมไปปฏิบัติซึ่งแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือร่วมใจช่วยกันดำเนินการพัฒนาทั้งระบบ และโรงเรียนต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระตือรือร้นในกิจกรรมการดำเนินงานทุกขั้นตอน มีครู และ ผู้ปกครองเป็นตัวอย่างให้แก่ นักเรียนพร้อมทั้งคณะ บริหารและรัฐบาลช่วยกันส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมแจริยธรรม

^๔ เพ็ชร ฐปะวิเชตร์, เอกสารรวบรวมบทความทางวิชาการ บทความพิเศษและบทความงานวิจัยของอาจารย์ ดร.เพ็ชร ฐปะวิเชตร์, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๔๓), หน้า๑๕.

^๕ วิจิตร ศรีสอ้าน,หลักและระบบบริหารการศึกษา, (กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์ , ๒๕๔๕).

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ผู้บริหาร ครู โรงเรียนมัธยม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ของครู ผู้บริหารที่มี ปัจจัยพื้นฐานต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของครู ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ผู้บริหาร ครู โรงเรียนมัธยม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. การศึกษาครั้งนี้มุ่งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมเขต ธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลด้านการดำเนินงาน ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมประกอบด้วย

๑.๑ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านการกำหนดเป้าหมายและนโยบายของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๑.๒ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

๑.๓ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน

๑.๔ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านการประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาคือ เขตพื้นที่โรงเรียนมัธยม เขต กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕ โรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ ๑.๑

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตประชากรที่ต้องการศึกษา คือ โรงเรียนมัธยม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕ โรงเรียน จำนวน ๕๗๓ คน ดังตารางที่ ๑.๑
ตารางที่ ๑.๑ แสดงสถานที่และประชากร

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร
๑	โรงเรียนศึกษานารี	๑๔๑
๒	โรงเรียนช่างศาครูศึกษา	๘๓
๓	โรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนอง	๗๔
๔	โรงเรียนแสงอรุณ	๗๐
๕	โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์	๖๓
๖	โรงเรียนวัดอินทาราม	๔๕
๗	โรงเรียนธนบุรีศึกษา	๓๔
๘	โรงเรียนช่างศาครูสคอนแวนท์	๒๘
๙	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	๒๓
รวม		๕๗๓

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา คั่นคว้าและผู้วิจัยประมาณ ๖ เดือน โดยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ดังนี้

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. การดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ของครู ผู้บริหาร ครูโรงเรียนมัธยมเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

๒. การเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ของครู ผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒน คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ของครู ผู้บริหาร ครูโรงเรียนมัธยมเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑. ผู้บริหารและครูเพศต่างกัน มีการดำเนินงานของครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนมัธยมเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
๒. ผู้บริหารและ ครูอายุต่างกัน มีการดำเนินงานของครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนมัธยมเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
๓. ผู้บริหารและครูระดับการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินงานของครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนมัธยมเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
๔. ผู้บริหารและครูประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการดำเนินงานของครูในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนมัธยม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. ด้านการกำหนดเป้าหมายและนโยบาย หมายถึง ผู้บริหารและครูได้วางเป้าหมายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและมีการปฏิบัติตามปรัชญาและนโยบายได้ทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมนักเรียนอย่างมีคุณภาพ

๒. ด้านการการจัดกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนให้กับนักเรียน และ ครูได้บูรณาการการสอนทุกกลุ่มสาระในการจัดกิจกรรม เช่น การพา ไปทัศนศึกษาดูงานและ ครูได้มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิตให้แก่ นักเรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง โรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนโดยการจัดประชุม กับผู้ปกครอง และให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันสำคัญทางศาสนา เพื่อทำให้นักเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และสามารถป้องกันยาเสพติดที่ตามมาได้

๔. ด้านการประเมินผล หมายถึง โรงเรียนมีแบบประเมินผลด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมก่อนและหลังการ โดยมีการจัดประชุมเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคดำเนินงาน แล้ว ประเมินผลตามตัวชี้วัดตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน โดยมีเกณฑ์การประเมินผลการเรียนที่ชัดเจนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ทำทุกครั้งได้นำไปแก้ไขในครั้งต่อไป

๑.เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ออกเป็น ๒ เพศ คือ เพศชาย และเพศ หญิง

๒.อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่ง เป็น ๔ ช่วง คือ น้อยกว่า ๓๐ ปี , ๓๐ – ๓๙ ปี , ๔๐ – ๔๙ ปี , มากกว่า ๕๐ ปี และอื่นๆ

๓.วุฒิการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี , ปริญญาตรี, ปริญญาโท, ปริญญาเอก

๔.ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ประสบการณ์ การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม คือ น้อยกว่า ๕ ปี , ๕ – ๑๐ ปี, ๑๑ – ๒๐ ปี, มากกว่า ๒๐ ปี

๑.๓ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ทำให้ทราบ ถึงการพัฒนาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน

๒. ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมัธยมเขตนบุรี กรุงเทพมหานคร

๓. ผลงานวิจัยสามารถนำไปพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนมัธยมเขตนบุรี กรุงเทพมหานคร